

ВІДГУК
офіційного опонента, кандидата педагогічних наук,
Хотченко Ірини Анатоліївни
на дисертаційну роботу Ван Юечжи
«Музичне виховання молодших школярів у вальдорфських
школах КНР та України», подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Одним із шляхів формування сучасної стратегії розвитку освіти є аналіз світового педагогічного досвіду гуманістичної орієнтації, зокрема Вальдорфської (Штайнер-) школи, яку ЮНЕСКО визнало школою ХХІ століття, завдяки тому, що вона на практиці реалізує цілі гуманістичної педагогіки. Вальдорфська школа органічно поєднує в собі вимоги певного суспільного середовища та індивідуальні інтереси, потреби особистості в творчості, самовизначенні й самореалізації.

На особливу увагу у вальдорфських школах заслуговує музичне виховання, оскільки воно формує особистість дитини дією музичного мистецтва, пробуджує інтереси, здібності, естетичне ставлення до музики.

Отже, актуальність рецензованої роботи обумовлена значущістю музичного виховання, яке значною мірою впливає на формування особистості молодших школярів.

Звернення дисертантки до досвіду КНР у питанні музичного виховання молодших школярів у вальдорфських школах, із подальшим проведенням компаративного аналізу з досвідом України є поміркованим кроком. Вибір КНР для проведення порівняльного аналізу не є випадковим. Одна з відмінностей, що відрізняє китайську мову від західних, – це наявність тональностей. Китайська мова найкраще розвиває в дітей музикальність. Так, американські вчені стверджують, що китайські діти мають більше здібностей до музики, ніж діти з англomовних країн. Це пояснює, чому серед музикантів особливим талантом вирізняються китайці.

Минулого року Вальдорфська школа відмітила свій 100-річний ювілей. Беручи до уваги розповсюдженість її ідеалів у різних країнах світу, важливим

постає завдання компаративного аналізу теоретичних засад та практичного досвіду Азії (на прикладі КНР) та Європи (на прикладі України) у питанні музичного виховання молодих школярів у вальдорфських школах із метою подальшого творчого використання результатів дослідження.

Обґрунтованою і логічною є структура дисертації, яка презентована вступом, трьома розділами, спрямованими на досягнення поставленої мети, висновками до розділів, ґрунтовними загальними висновками, списком використаних джерел, додатками.

Зміст роботи логічний і послідовний. Так, у «Вступі» Ван Юечжи на високому науковому рівні обґрунтувала актуальність дослідження, визначила мету, завдання, об'єкт, предмет, методи наукового дослідження, а також його джерельну базу. Важливо зазначити, що якість проведеного дослідження значно підвищується за рахунок використання дисертанткою літературних джерел китайською мовою. Схвальним є також охоплення широкого спектру джерел: від філософських учень до нормативної законодавчої бази тощо.

Важливим є те, що Ван Юечжи висвітлила хронологічні та територіальні межі дослідження. Дисертанткою також схарактеризовано наукову новизну та практичне значення дисертації, а також шляхи апробації результатів дослідження.

У першому розділі – «Стан наукової розробки проблеми» – на основі аналізу широкого спектру наукових джерел Ван Юечжи висвітлено основні шляхи наукового осмислення порушеної проблеми в китайській та українській психолого-педагогічній літературі, проаналізовано й уточнено суть основних понять, що стосуються проблеми дослідження.

У другому розділі – «Теоретичні питання музичного виховання молодших школярів у Вальдорфській школі КНР та України» – дисертанткою здійснено порівняльний аналіз тенденцій становлення вальдорфських шкіл у КНР та Україні в контексті розвитку світового вальдорфського руху, розкрито образ людини як філософсько-психологічне підґрунтя музичного виховання школярів Вальдорфської школи.

У третьому другому розділі – «Досвід музичного виховання молодших школярів у вальдорфських школах КНР та України» – Ван Юечжи досліджено зміст, форми та методи музичного виховання молодших школярів у Вальдорфській школі КНР та України, особливості підготовки вчителів музики для китайських та українських вальдорфських шкіл.

Структура роботи повністю відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується результатами дослідження, здійсненого здобувачкою, і в цілому не викликає сумніву.

Робота має історико-педагогічний характер, а це вимагає від дисертантки дотримання певних вимог до її написання, а саме: відображення організаційної, змістової, процесуальної, прогностичної характеристик.

До достоїнств дисертації слід віднести *наукову новизну* багатьох положень і пропозицій. Найбільш вагомими науковими доробками дослідниці є такі: комплексний порівняльний аналіз музичного виховання молодших школярів у вальдорфських школах КНР та України; виявлення загальних і специфічних тенденцій розвитку вальдорфського руху у КНР та Україні; узагальнення змісту музичного виховання молодших школярів у китайських і українських вальдорфських школах та виявлення як спільних, так і специфічних змістових ознак, які відбивають своєрідність національної культури й освіти КНР та України; визначення напрямів використання досвіду музичного виховання молодших школярів у вальдорфських школах КНР й України у традиційних китайських та українських початкових школах.

Схвальним є рішення Ван Юечжи зосередити увагу на відстеженні розвитку особливостей підготовки вчителів музики для вальдорфських шкіл КНР та України. Таким чином авторка демонструє передумови для певної специфіки музичного виховання, притаманній конкретній країні.

Особливістю дослідження є висвітлення антропософського образу людини як філософсько-психологічного підґрунтя музичного виховання молодших школярів у вальдорфських школах. У роботі розкрито особливості духовної, душевної та тілесної організації людини (за Р. Штайнером), детально висвітлено специфіку діяльності трьох психічних сфер людини (мислення, почуття, воля) та проаналізовано вплив на них процесів вивчення предметів художньо-естетичного циклу, зокрема музики.

Цінності даному дослідженню надає уточнення термінологічно-поняттєвого апарату, зокрема таких понять, як: антропософія, вальдорфська педагогіка (Штайнер-педагогіка, педагогіка Рудольфа Штайнера), Вальдорфська школа.

Проведене дослідження має безперечне *практичне значення*, яке визначається тим, що робота актуалізує педагогічні ідеї та досвід Вальдорфської школи для підвищення ефективності музичного виховання молодших школярів у традиційних школах КНР та України. Теоретичні положення створюють передумови для подальших компаративних досліджень теорії та практики організації освітнього процесу закладів загальної середньої освіти, зокрема вальдорфських шкіл, КНР та України.

Матеріалами дослідження доцільно послуговуватися у викладанні курсів «Педагогіка», «Історія педагогіки», «Порівняльна педагогіка», «Педагогічна майстерність», на курсах підвищення кваліфікації педагогічних працівників, під час написання підручників і навчальних посібників із педагогіки, розробки курсів за вибором, проведення педагогічних практик, написання курсових та магістерських робіт.

Одержані Ван Юечжи результати достатньо переконливо представлено у висновках до розділів та загальних висновках, які відповідають найважливішим положенням рецензованого дослідження та поставленій меті.

Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію шляхом обговорення на міжнародних науково-практичних конференціях.

Основні наукові положення та результати дослідження достатньо повно відбито у 12 працях (із них 8 – одноосібні), серед яких: 5 статей в українських наукових фахових виданнях, 2 – в іноземних періодичних виданнях, 5 – тези доповідей у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Отже, засвідчуємо новизну поставленої проблеми, шляхів її реалізації, а також вираженість отриманих результатів дослідження.

Високо оцінюючи дане дослідження, висловимо зауваження і побажання:

1. На наш погляд, для більш чіткого сприйняття інформації й окреслення культурологічних особливостей не завадило б зробити презентацію та супроводжувати авторською довідкою китайські традиційні музикальні інструменти – такі, як «ерхуцин»¹, «піпа», «гуцзин»² тощо згідно з існуючою класифікацією, що поділяє їх на шовкові, бамбукові, дерев'яні, кам'яні, металеві, глиняні, гарбузові, шкіряні.

2. Бажано було б подати в роботі інформацію про існуючу практику або перспективи впровадження вальдорфської системи навчання в загальноосвітні державні школи КНР.

3. Не стало б зайвим додати до дослідження статистичні дані щодо кількості школярів, які навчаються у вальдорфських школах КНР. Такі дані наочно продемонстрували би затребуваність цієї освіти в динаміці історичної ретроспективи.

4. Опціональним контентом дисертації могла би стати інформація щодо форм і методів контролю й оцінювання навчальних досягнень із музичного виховання молодших школярів у вальдорфських школах.

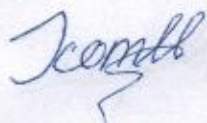
5. За нашим переконанням, у роботі бажано додати аналіз основних труднощів та проблем, з якими стикаються вчителі у процесі музичного виховання молодших школярів у вальдорфських школах КНР.

Висловлені зауваження й побажання мають дискусійний характер, принципово не знижують позитивної оцінки наукових результатів

дослідження, яке має незаперечливу актуальність, наукову новизну та практичну значущість.

Вищевикладене є підставою для висновку, що дисертаційна робота «Музичне виховання молодших школярів у вальдорфських школах КНР та України», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, а її авторка, Ван Юечжи, заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент –
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки,
методики та менеджменту освіти
Української інженерно-педагогічної
академії

I. А. Хотченко

Засвідчую підпис І. А. Хотченко
Ректор, проф. О. Е. Коваленко

